

Cumhuriyetin ilanından günümüze Türkiye’de okul öncesi eğitimdeki değişimler

Changes in preschool education in Turkey from the proclamation of the republic to today

Ebru Deretarla Gül¹

Makale Geçmişi

Geliş : 1 Ekim 2019
Düzeltilme : 29 Ağustos 2021
Kabul : 5 Ekim 2021
Çevrimiçi : 7 Mayıs 2022

Makale Türü

Derleme Makale

Article History

Received : 1 October 2019
Revised : 29 August 2021
Accepted : 5 October 2021
Online : 7 May 2022

Article Type

Review Article

Öz: Ülkemizde okul öncesi eğitimin tarihine bakıldığında “ana mektepleri, çocuk bahçesi, anaokulu, çocuk yuvası, kreş, anasınıfı” vb. isimlerle yer aldığı görülmektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren eğitim sistemimizde okul öncesi eğitime yer verilmiştir. Günümüzde okul öncesi eğitimin çocukların hazırbulunuşluklarını artırması ve ilkokula geçişini kolaylaştırması nedeniyle daha çok çocuğun okul öncesi eğitimden yararlandığı görülmektedir. Bu derleme çalışmasında Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar geçen sürede Türkiye’de okul öncesi eğitimin Milli Eğitim şura raporlarında nasıl yer aldığı, okul öncesi eğitim programlarının temel özellikleri ve okul öncesi eğitimdeki sayısal değişimlerin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaçla yapılan incelemelerde Milli Eğitim şuralarından 9. sunda okul öncesi eğitimin amaç, kapsam ve kuruluşu ile ilgili düzenlenmelerin yer aldığı, 14. Milli Eğitim Şurasında okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması vurgulanmaktadır. Okul öncesi eğitimle 90’lı yılların sonundan itibaren okul öncesi eğitimde öğrenci, öğretmen ve derslik sayısında önemli artışlar görülmektedir. Program boyutunda okul öncesi eğitim programlarının “çocuk merkezli” ve “oyun temelli” programlara biçiminde düzenlendiği dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Okul Öncesi Eğitim Programları, Milli Eğitim Şuraları

Abstract: Looking at the history of preschool education in our country, it is seen that it takes place with the names “children's schools, children's garden, preschool, nursery, crèche, kindergarten etc.” Pre-school education has been included in our education system since the first years of the Republic. Today, it is seen that more children benefit from preschool education because preschool education increases children's readiness and facilitates their transition to Primary School. In this compilation study, it is aimed to reveal how preschool education in Turkey has been included in the National Education Council reports, the basic characteristics of preschool education programs and numerical changes in preschool education in the period from the proclamation of the Republic to the present day. In the examinations carried out for this purpose, in the 19th National Education Council, there are regulations on the purpose, scope and establishment of pre-school education, and in the 14th National Education Council, the dissemination of pre-school education is emphasized. Since the end of the 90s with pre-school education, there has been a significant increase in the number of students, teachers and classrooms in pre-school education. It is noted that preschool education programs in the program size are organized into “child-centered” and “game-based” programs.

Key Words: Pre-School Education, Pre-School Education Programs, National Education Councils

DOI: 10.24130/eccdjecs.1967202261194

¹ Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, ebrudere@cu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6241-8109

SUMMARY

Introduction

During the first years of the Republic, there were approximately 80 kindergartens, which were founded together with a training school for kindergarten teachers. However, this training schools were closed down after a few years. The expansion of primary education became necessary in the 1930s. While kindergartens were asked to be opened by public and private organizations in the 1940s except for the Ministry. The “pre-school education” was reintroduced by the law on Primary Education and education No. 222 in 1961. The objectives of pre-school education were defined in the Basic Law of National Education (no.1739). The “regulation on pre-school educational institutions” was published in 2004, and the principles related to the establishment, management, education, duties, and functioning of official and private pre-school educational institutions affiliated with the Ministry of National Education were regulated. The Ministry of Education re-structured the procedures and principles regarding the duties and functioning of public/private pre-school education and primary education institutions in accordance with the general purpose and basic principles of Turkish National Education, and in consideration of the regulation on Pre-School Education and Primary Education Institutions in 2014 (Başaran, 1996; Şahin, 2005). New editions to this regulation have continued to be issued over the years.

Pre-school Education in the National Education Curriculum

The decisions taken at the 9th National Education Council indicate that the objectives and duties of pre-school education were determined. It was stated that pre-school education services will also be offered through independent kindergartens in addition to the public kindergartens.

The regulations regarding pre-school education by the National Education Councils hint that priority was attached to the development of pre-school education programs and to the implementation of efforts to quantitatively increase the rate of schooling. While the focus since the works of the former Scientific Board (Heyet-i İlmiye) to the latest National Education Council remained primarily on improvements in the quantity of pre-school education, recent Council efforts have started to address improvements in the quality as well.

Quantitative Developments in Pre-school Education

The schooling rates in pre-school education were very low in the early years of the Republic, so that pre-school educational institutions were closed in order to divert the financial resources to primary education in particular years. During such years when pre-school institutions were closed, significant decreases in the number of schools, students, and teachers were witnessed.

The number of schools, students, and teachers in pre-school education has increased during the 1990s, and aggregated to 32,554 schools, 1,629,720 students, and 98,825 teachers by 2019-2020.

Pre-school Programs

In parallel with these quantitative developments in preschool education, programs on “nursery”, “kindergarten”, and “pre-school” were established in 1989, 1994, 2002, 2006, and 2013. Each program was structured in line with the needs and characteristics of its own period. A review of these five programs developed over almost 30 years reveal several similarities as well as differences in parallel with the emerging needs of children and the century.

The 1989-program prepared for implementation in pre-school education institutions affiliated to the “Ministry of National Education, Youth, and Sports” was created as a kindergarten and nursery program under the title of “pre-school education program”. The “Crèche program” was included in the program issued by the Ministry of Education in 1994, as the “kindergarten,” and “nursery” programs were put into implementation to be experimented and developed. A change was made to the pre-school program in 2002, and it was organized as the “pre-school education program for 36-72 months-old children”, while the crèche program remained unchanged. In 2006, the age group was not changed, however, the previous program was revised and edited. A novel pre-school education program was issued and put into effect in 2013. It was seen that only some of the pre-school education programs included a “crèche program”. It was also observed that pre-school education institutions were affiliated to the “Ministry of National Education, Youth, and Sports” in 1989, while the name of the ministry was changed to the “Ministry of National Education” in the following years.

It was observed that cognitive development, language development, and social emotional development were included as areas of development in all pre-school education programs. “Self-care skills” have also been included in all programs since the 1994 pre-school program. Various areas of developments articulated under different designations such as “motor development, psychomotor development, physical development, and body and movement development” also draw attention within the programs.

Conclusion

The pre-school education in Turkey has evolved through highly significant stages over almost a century, from the proclamation of the Republic to the present day. Development of the pre-school education programs, the increase in the number of children benefiting from this education, and decisions regarding the pre-school education in the reports of the Ministry of National Education Council stand out as the key points in this context.

It was observed that “child-centred” and “game-based” pre-school education programs have been designed over the years. The program contents reveal that the expressions in the target element vary in all program. Moreover, it can be asserted that the activity names have also been modified. Development areas of pre-school programs have also been articulated in different terms in almost every program. It was found that the schooling rates in pre-school education has displayed a significant increase particularly among the 5-year-olds, and these rates has tended to follow an increasing pattern in other age groups, as well. Council reports of the Ministry of Education reveal that the decisions regarding the quantity and quality of pre-school education were addressed in a more detailed manner in consideration of the necessities. All these developments are expected to contribute significantly to the increase in the quality of Turkish pre-school education as well as the emergence of opportunities for children to receive education in early childhood.

GİRİŞ

II. Meşrutiyetten (1908) daha önceki yıllarda ülkemizde anaokullarının kurulduğu, Balkan Savaşları (1912-1913) sonrasında “resmi anaokullarının” açıldığı bilinmektedir. Ancak, 25 Ekim 1925 ve 29 Ocak 1930 tarihlerinde çıkarılan tamimlerle anaokulu bütçelerinin ilköğretime kaydırılması kararı okullara bildirilerek illerde açılmış anaokulları kapatılmıştır (Ergin, 1977; Oktay, 1999).

Cumhuriyetin ilk yıllarında 80 civarında anaokulu ve anaokuluna öğretmen yetiştirmek için de bir okul açıldı (Gürüz, 2008). Bu okul birkaç yıl içinde kapatıldı. 1930’lu yıllarda ilköğretimin yaygınlaştırılması önem kazanırken, 1940’lı yıllarda anaokullarının Bakanlık dışında Kamu ve özel kuruluşlarca açılması istendi. 1961’de 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile “okul öncesi eğitim” yeniden gündeme getirildi. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda okul öncesi eğitimin amaçları belirlendi. 2004 yılında “Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği” yayınlanarak, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî ve özel okul öncesi eğitim kurumlarının, kuruluş, yönetim, eğitim, görev ve işleyişi ile ilgili esasları düzenlendi. Milli Eğitim Bakanlığı 2014 yılında “Okul öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğini” bir arada ele alarak resmi /özel, okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumlarının “Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak görev ve işleyişi ile ilgili usul ve esasları” yeniden düzenledi (Başaran,1996; Şahin, 2005). Bu yönetmelikte de yıllar içerisinde yeni düzenlemeler yapılmaya devam edilmektedir.

Bu çalışmanın amacı okul öncesi eğitimle ilgili gelişmelerle niceliksel olarak okul, öğrenci ve öğretmen sayılarında artışla birlikte eğitim sistemimiz içerisinde okul öncesi eğitimin değişen yerini ortaya koymaktır. Milli Eğitim Şuralarında okul öncesi eğitimin yer almaya başlaması ile birlikte şura raporlarında okul öncesi eğitimden bahsedilmeye, okul öncesi eğitim hizmetinin nasıl sunulacağı ve eğitim programlarının hazırlanarak geliştirilmesinden söz edilmeye başlanmıştır. Bazı şuralarda alınan kararlarda kanunlar, yönetmelikler ve eğitim programları ile ilgili önemli kararlar yer almıştır. Tüm bu gelişmeler ışığında okul öncesi eğitim gelişmeye devam etmektedir. Bu çalışma ile okul öncesi eğitimdeki gelişmeye dikkat çekmek hedeflenmektedir.

MİLLÎ EĞİTİM ŞURALARINDA OKUL ÖNCESİ EĞİTİM

Milli Eğitim Bakanlığı ilk Millî Eğitim Şûrasını 1921 yılında “Maarif Kongresi” adıyla Ankara’da düzenlemiştir. Atatürk’ün bizzat açılışını yaptığı Millî Eğitim Şûrası; 1923, 1924 ve 1925 yıllarında toplanan Heyet-i İlmiye çalışmaları ile devam etmiştir. Millî Eğitim Şûraları adıyla ilk şura 1939

yılında yapılmıştır. Daha sonraki yıllarda yapılan şuralar ve bu şuralarda okul öncesi eğitimle ilgili alınan bazı kararlar Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Yıllara göre Milli Eğitim Şuraları ve Alınan Kararlar

Şura	Yıl	Kararlar
5. Milli Eğitim Şurası	1953	Okul öncesi eğitim için hazırlanan program ve yönetmeliğin incelenmesi şura gündeminde yer almıştır.
7. Milli Eğitim Şurası	1962	1961 tarih ve 222 sayılı İlköğretim Kanununun yürürlüğe girmiştir. Kanununa göre 13 yönetmelikten biri olan “anaokulları ve ana sınıfları yönetmeliği” yeniden düzenlenerek Talim Terbiye Kurulunun incelemesine sunulmuştur.
9. Milli Eğitim Şurası	1974	“Okul öncesi eğitimin amaç, kapsamı ve kuruluşu” ile ilgili hükümlere yer verilmiştir.
10. Milli Eğitim Şurası	1981	Okul öncesi eğitimin 0-5 yaş (0-60 ay) çocukların eğitimini kapsamaması, ileriki zamanlarda zorunlu bir eğitim seviyesi olması, okul öncesi eğitim programı geliştirilmesi, çocukların gelişimini izlemek için “öğrenci gelişim dosyaları” ve “izleme araçları” geliştirilmesine karar verilmiştir.
12. Milli Eğitim Şurası	1988	Çocukların ilköğretime başlama yaşı 72 ay olarak belirlenmiş, alt sınır 66 ay (velinin isteği üzerine) olmak üzere "okul olgunluğu"na gelen çocukların da okula kaydının yapılmasına karar verilmiştir.
14. Milli Eğitim Şurası	1993	Okul öncesi eğitimin geliştirilerek yaygınlaştırılması, Kalkınma Planlarındaki hedeflere ulaşılmasının sağlanması hedeflenmiştir.
15. Milli Eğitim Şurası	1996	Okul öncesi eğitimin (5-6 yaş) ilköğretim bünyesine alınması planlanmıştır.
17. Milli Eğitim Şurası	2006	60-72 aylık çocukluk çağını kapsayan okul öncesi eğitim döneminin zorunlu hale getirilmesi için çalışmalara başlanmasına karar verilmiştir.
18. Milli Eğitim Şurası	2010	Bağımsız anaokullarının sayısının artırılarak anasınıflarının kaldırılması veya ilköğretim okullarında anasınıfının kullanım alanları ve diğer bölümlerin bu yaş grubu özelliklerine göre düzenlenmesine karar verilmiştir.
19. Milli Eğitim Şurası	2014	Okul öncesi eğitim programının oyun temelli olması, değerler eğitimine yer verilmesi; Okul öncesinden itibaren yetenek gelişiminin izlenmesi; Okul öncesi ve ilkokulda kullanılan eğitim aracı metinlerinde kendi kültürümüze ait literatüre (masal, hikâye, fabl, şiir vb.) yer verilmesi; Okul öncesi eğitimde, öğretim programlarının çocukların özgüven becerilerini ve birey olma bilincini geliştirmeye dönük olması; Öğretim programlarında yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesine yönelik kazanımlara yer verilmesi; Okul öncesi eğitimde uygun enstrümanlarla Türk müziği çalışmalarına yer verilmesi; Türkçenin doğru bir şekilde kazandırılması ve Okul öncesi eğitimde tekli öğretime geçilmesi planlanmıştır.

Tüm Milli Eğitim Şuralarında okul öncesi eğitimle ilgili alınan kararlar incelendiğinde okul öncesi eğitim programlarının geliştirilmesine ve sayısal anlamda okullaşma oranının artırılması için çalışmaların yapılmasına öncelik verildiği görülmektedir. Heyet-i ilmiye çalışmalarından başlayarak

Milli Eğitim şuralarının sonuncusuna kadar okul öncesi eğitimin önce niceliği ile ilgili iyileştirmeler son yıllardaki şuralarda da nitelikle ilgili iyileştirmelerden bahsedilmeye başlanmıştır.

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE SAYISAL GELİŞMELER

Okul öncesi eğitimde cumhuriyetin ilk yıllarında okullaşma oranlarının çok düşük olduğu görülmektedir. Bazı yıllarda da okul öncesi eğitim kurumlarının kapatıldığı ekonomik olarak kaynakların ilköğretime aktarıldığı dikkat çekmektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarının kapandığı yıllarda okul, öğrenci ve öğretmen sayılarında belirgin düşüşler görülmektedir.

Okul öncesi eğitimde Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar öğrenci, öğretmen ve okul sayıları Tablo 2 de verilmiştir.

Tablo 2. 1923-2020 Yılları Arasında Okul Öncesi Eğitimde Sayısal Gelişmeler

Öğretim Yılı	Okul	Öğrenci	Öğretmen
1923-1924	80	5.880	136
1943-1944	49	1.604	63
1963-1964	146	4.767	180
1983-1984	2.784	78.981	4.414
1997-1998	7.532	181.450	10.186
1998-1999	7.976	207.319	11.825
1999-2000	8.571	213.944	15.696
2000-2001	9.249	258.706	16.563
2001-2002	9.643	289.066	18.149
2002-2003	11.314	320.038	18.921
2003-2004	13.285	344.741	17.511
2004-2005	15.978	434.771	22.152
2005-2006	18.539	550.146	20.910
2006-2007	20.675	640.849	24.775
2007-2008	22.506	701.762	25.901
2008-2009	23.653	804.765	29.342
2009-2010	26.681	980.654	42.716
2010-2011	27.606	1.115.818	48.330
2011-2012	28.625	1.169.556	55.883
2012-2013	27.197	1.077.933	62.933
2013-2014	26.698	1.059.495	63.327
2014-2015	26.972	1.156.661	68.038
2015-2016	27.793	1.209.106	72.228
2016-2017	29.293	1.326.123	77.109
2017-2018	29.293	1.501.088	84.257
2018-2019	31.813	1.564.813	93.302
2019-2020	32554	1.629.720	98.825

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı (2020). Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2019-2020, <http://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64> adresinden edinilmiştir.

Tablo 2’ e bakıldığında Cumhuriyetin ilan edildiği 1923-1924 yıllarında 80 okulda 5880 öğrenci ve 136 öğretmenle okul öncesi eğitim yapılmaktaydı. 1943-44 yılları arasında okul, öğretmen ve öğrenci sayılarında gözle görülür bir düşüş yaşandığı görülmektedir. Bu tarihlere kadar geçen sürede önceliğin ilköğretime verilmesinin, açılan bazı okul öncesi eğitim kurumlarının kapatılmasının etkili olduğu söylenebilir. 1963-1964 yıllarına gelindiğinde okul sayısında (146) ve öğretmen sayısında (180) artış olduğu ancak öğrenci sayısının (4767) 1923-24 öğretim yılından daha az olduğu görülmektedir. 1990’lı yıllarla birlikte okul öncesi eğitimde okul, öğrenci ve öğretmen sayıları artmış, 2019-2020 yıllarına gelindiğinde 32.554 okul, 1.629.720 öğrenci ve 98.825 öğretmen sayısına ulaşılmıştır.

Tablo 3. Okul Öncesi Eğitimde 2012-2020 Yılları Arasında Yaş Gruplarına Göre Okullaşma Oranları

Okullaşma oranı	3-5 yaş	4-5 yaş	5 yaş
2012-2013	26.93	37.36	39.72
2013-2014	27.71	37.46	42.54
2014-2015	32.68	41.57	53.78
2015-2016	33.26	42.96	55.48
2016-2017	35.52	45.70	58.79
2017-2018	38.52	50.42	66.88
2018-2019	39.11	50.79	68.30
2019-2020	41.78	52.41	71.22

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı (2020). Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2019-2020, <http://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64> adresinden edinilmiştir.

Okul öncesinde 2012 yılından bu yana 3-5, 4-5 ve 5 yaş gruplarının tümünde her yıl artış olduğu görülmektedir. Özellikle okula başlamadan önceki yılda (5 yaş) okullaşma oranının 2019-2020 eğitim öğretim yılında %71.22 ile tüm yaş gruplarından daha yüksek olduğu ifade edilebilir.

Tablo 4. Okul Öncesi Eğitimde 2015-2020 Yılları Arasında Yaş ve Cinsiyete Göre Okullaşma Oranları

Okullaşma oranı	3 yaş		4 yaş		5 yaş	
	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek
2015-2016	11.81	11.67	33.50	33.62	66.91	67.42
2016-2017	12.48	12.48	36.17	36.13	70.02	70.81
2017-2018	12.31	12.43	38.11	38.11	74.79	75.48
2018-2019	12.39	12.42	38.10	38.02	74.78	75.54
2019-2020	13.21	13.39	33.42	33.42	74.71	75.46

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı (2020). Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2019-2020, <http://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64> adresinden edinilmiştir.

Yaşlara göre her yaş grubu ayrı ayrı değerlendirildiğinde 2017-2020 yılları arasında en az okullaşmanın 3 yaş grubunda (%11.81/%11.67), en fazla okullaşmanın da 5 yaş da (%75.78/%75.54) olduğu görülmektedir. Tüm yaş gruplarında cinsiyet açısından okullaşma oranlarında farklılık olmadığı söylenebilir. İlköğretime 1. sınıfa başlamadan önceki yılda (5 yaş) kız ve erkek çocuklarda okullaşma oranının yüksek olmasının okula hazırbulunuşluğu artırması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMLARI

Türkiye’de okul öncesi eğitimin önemi özellikle 1960’lı yıllardan sonra artmaya başlamıştır. Okul öncesi eğitimle ilgili düzenlemeler yapılmış ve ulusal düzeyde bir okul öncesi eğitim programı hazırlanması için çalışmalara başlanmıştır. Genel olarak eğitimde ilk programların “müfredat program” şeklinde olduğu ve 1950’lerden sonra daha kapsamlı eğitim programı anlayışının oluşmaya başladığı görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ilköğretim programları üzerinde bir dizi çalışmalar yapılarak taslak program oluşturulmuş ve uygulanmıştır. Ancak çalışmaların devamlılığı sağlanamamış ve elde edilen sonuçlar sisteme yansıtılamamıştır (Demirel, 1992; Varış, 1988).

1960’lı yıllarda program geliştirme çalışmaları yoğunlaşmıştır. 1962 yılında toplanan Yedinci Milli Eğitim Şurası sonrasında bir program taslağı hazırlanmış, çalışmalar ve uygulamalar yapılmıştır. 1968-1969 öğretim yılında bu program uygulamaya konulmuştur. Bu program uygulamaları izlenmiş, aksaklıklar üzerinde gerekli önlemler alınmış ancak çalışmalarda devamlılık sağlanamamıştır. 1980’li yıllarda program geliştirme çalışmaları tekrar önem kazanmıştır. 1984 yılında bir program modeli oluşturularak çalışmalara başlanmıştır. Program amaç, davranış, işleyiş ve değerlendirme boyutlarında programların derslere göre hazırlanması istenmiştir (Demirel, 1992).

Eğitim programlarında yapılan bu çalışmalar sonucunda okul öncesi eğitimde 1989, 1994, 2002, 2006 ve 2013 yıllarında kreş, anasınıfı ve anaokulu programları oluşturulmuştur. Her program içinde bulunan dönemin ihtiyaç ve özelliklerine göre şekillenmiştir. Yaklaşık 30 yıl içerisinde oluşturulan bu beş programa bakıldığında bazı noktalarda benzerlikler bazı noktalarda çocukların ve çağın ihtiyaçları ile paralel olarak bazı farklılıklar olduğu göze çarpmaktadır.

Tablo 5. Okul Öncesi Eğitim 1989,1994, 2002, 2006 ve 2013 Programları ve Genel Özellikleri

Tarih	Yaş grubu	Okul türü /Yaş	Bağlı olduğu kurum	Program Adı
1989	4-5 yaş	Anaokulu(37-60 ay) Anasınıfı(48-60 ay)	Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı	Okul öncesi eğitim programı
1994	0-72 ay	Kreş (0-36 ay) (0-3 yaş) Anaokulu(37-60 ay) (4-5 yaş) Anasınıfı (61-72 ay) (6 yaş)	Milli Eğitim Bakanlığı	Kreş programı Anasınıfı programı Anaokulu programı
2002	36-72 ay	Okul öncesi eğitim programı (36-72 ay)	Milli Eğitim Bakanlığı	Kreş programı (1994 programındaki haliyle aynen bırakılmıştır) Okul Öncesi Eğitim Programı (36-72 aylık çocuklar için)
2006	36-72 ay	Okul öncesi eğitim programı (36-72 ay)	Milli Eğitim Bakanlığı	Okul Öncesi Eğitim Programı (36-72 aylık çocuklar için)
2013	36-72 ay	Okul öncesi eğitim programı (36-72 ay)	Milli Eğitim Bakanlığı	Okul Öncesi Eğitim Programı

Okul öncesi eğitim programlarına bakıldığında; “Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı” na bağlı olan okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanmak üzere hazırlanan 1989 programının “Okul öncesi eğitim programı” adıyla anaokulu ve anasınıfı programı olarak oluşturulduğu görülmektedir. “Milli Eğitim Bakanlığı” 1994 yılında oluşturan programa “Kreş programını” dahil ederek “anaokulu” ve “anasınıfı” programlarını da deneniştir. 2002 yılında okul öncesi programında bir değişiklik yapılmıştır. “36-72 Aylık Çocuklar için Okul Öncesi Eğitim Programı” olarak düzenlenmiştir. Daha önceki kreş programı bir önceki programdaki haliyle aynen bırakılmıştır. 2006 yılından yayınlanan programda yaş grubu değişmemiş “36-72 aylık çocuklar için okul öncesi eğitim programı” yeniden gözden geçirilerek düzenlenmiştir. 2006 yılında uygulanmaya başlanan program tekrar gözden geçirilip değerlendirilerek 2013 yılında okul öncesi eğitim programı uygulamaya konulmuştur. 1989 yılından itibaren hazırlanan okul öncesi eğitim programlarına bakıldığında okul öncesi eğitim kurumlarının bağlı olduğu bakanlığının önceleri “Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı” daha sonraları “Milli Eğitim Bakanlığı” olarak isminin değiştiği görülmektedir. Okul öncesi eğitim programlarında bazı yıllarda “kreş programının” olduğu, ayrıca son dönemlerde hazırlanan programlarda yaş aralığının “36-72 aylık çocuklar için okul öncesi eğitim programları” olarak ifade edildiği görülmektedir.

Tablo 6. Okul Öncesi Eğitim Programlarının Gelişim Alanlarına Göre Dağılımı

1989 Programı	1. Beden ve hareket gelişimi 2. Sosyal ve duygusal gelişim	3. Zihin gelişimi 4. Dil gelişimi
1994 Programı	Kreş 1. Bilişsel gelişim 2. Dil gelişimi 3. Sosyal- duygusal gelişim 4. Özbakım 5. Fiziksel gelişim Anasınıfı 1. Kendisinin farkında olmanın gelişimi 2. Psikomotor becerilerin gelişimi 3. Özbakım becerilerinin gelişimi 4. Duygusal özelliklerin gelişimi 5. Sosyal becerilerin gelişimi 6. Bilişsel becerilerin gelişimi 7. Dil becerilerinin gelişimi 8. Estetik ve yaratıcılığın gelişimi	Anaokulu 1. Bilişsel gelişim 2. Sosyal -duygusal gelişim 3. Psikomotor gelişim
2002 Programı	1. Psikomotor gelişim 2. Özbakım becerileri 3. Sosyal duygusal gelişim	4. Bilişsel gelişim 5. Dil gelişimi
2006 Programı	1. Psikomotor alan 2. Sosyal duygusal alan 3. Dil alanı	4. Bilişsel alan 5. Özbakım becerileri
2013 Programı	1. Bilişsel gelişim 2. Dil gelişimi 3. Sosyal ve duygusal gelişim	4. Motor gelişim 5. Özbakım becerileri

Tablo 6’de okul öncesi eğitim programlarında yer alan gelişim alanlarına bakıldığında bilişsel gelişim, dil gelişimi ve sosyal duygusal gelişimin tüm programlarda gelişim alanı olarak yer aldığı görülmektedir. Özbakım becerileri de 1994 okul öncesi programından itibaren tüm programlarda yer almaktadır. “Motor gelişim, psikomotor gelişim, fiziksel gelişim, beden ve hareket gelişimi” gibi farklı adlarla ifade edilen gelişim alanları da programlarda dikkat çekmektedir.

Tablo 7. Okul Öncesi Eğitim Programının Bazı Öğeleri

1989 Programı	1994 Programı	2002 Programı	2006 Programı	2013 Programı
Amaç -Davranış	Hedef- Hedef Davranış	Hedef- Kazanılması Beklenen Davranışlar	Amaç- Kazanım	Kazanım-Gösterge
Etkinlik Adları				
Serbest zaman	Serbest zaman	Serbest zaman	Serbest zaman	Güne başlama zamanı
Türkçe dil faaliyetleri	Türkçe dil faaliyetleri	Türkçe dil etkinlikleri	Türkçe	Türkçe
Oyun faaliyetleri	Oyun faaliyetleri	Oyun etkinlikleri	Oyun ve hareket	Oyun Hareket
Müzik faaliyetleri	Müzik faaliyetleri	Müzik etkinlikleri	Müzik	Müzik

Okuma yazmaya hazırlık çalışmaları	Okuma yazmaya hazırlık çalışmaları	Okuma yazmaya hazırlık etkinlikleri	Okuma ve yazmaya hazırlık çalışmaları	Okuma yazmaya hazırlık
Fen ve tabiat çalışmaları	Fen ve doğa çalışmaları	Fen ve doğa etkinlikleri	Fen ve matematik	Fen Matematik
	Sanat etkinlikleri	Sanat etkinlikleri	Sanat	Sanat
		Drama etkinlikleri	Drama	Drama
			Alan gezileri	Alan gezileri

Tablo 7 incelendiğinde, okul öncesi eğitim programının hedef ögesinin “amaç /davranış” ifadesinden “ kazanım /gösterge” ifadesine dönüştüğü görülmektedir. Her program değişikliği ile birlikte hedef ögesinde ifadelerde değişikliğe yer verilmiştir. Etkinlik adlarına bakıldığında “ faaliyet” kelimesinin 2002 okul öncesi eğitim programından itibaren “etkinlik” olarak kullanılmaya başlandığı söylenebilir. Bazı etkinliklerin isimlerinde değişiklik yapılırken (“ Türkçe dil etkinlikleri”-“Türkçe”gibi) , bazı etkinlikler ayrı ayrı etkinlik olarak (“fen ve doğa etkinlikleri” –“fen” , “matematik” gibi) programda yer almıştır. 2002 programından itibaren “drama” ayrı bir etkinlik olarak programlarda yer almaya başlarken “alan gezileri” 2006 programından itibaren ayrı bir etkinlik olarak programda yer almaya başlamıştır.

SONUÇ

Ülkemizde okul öncesi eğitimde Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar geçen neredeyse yüzyıla yakın bu sürede oldukça önemli aşamalardan geçildiği görülmektedir. Okul öncesi eğitim programlarının oluşturulması, daha çok sayıda çocuğun bu eğitimden yararlanması, Milli Eğitim Bakanlığı Şura raporlarında okul öncesi eğitimle ilgili kararların alınması önemli noktalardır.

Okul öncesi eğitim programlarında yıllar içinde “çocuk merkezli” ve “oyun temelli” programların oluşturulduğu görülmektedir. Programlar ayrıntılı incelendiğinde programın hedef ögesinde tüm programlarda ifadelerin değiştiği göze çarpmaktadır. Bu değişikliğin yanı sıra etkinlik adlarında da değişiklikler yapıldığı söylenebilir. Okul öncesi eğitim programlarının gelişim alanları da hemen her programda farklı şekilde ifade edilmiştir. Okul öncesi eğitimde okullaşma oranlarında özellikle 5 yaş grubunda artışın yüksek olduğu, diğer yaş gruplarında da bu oranların artma eğiliminde olduğu görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı Şura raporlarında okul öncesi eğitim niceliği ve niteliği ile ilgili alınan kararların ihtiyaçlar göz önüne alınarak daha ayrıntılı olduğu görülmektedir.

Türkiye’de Cumhuriyetin ilanı ile birlikte eğitimde ağırlık ilköğretime verilmiş okul öncesi eğitimde ilerleme kaydedilememiştir. Milli Eğitim Şuralarında ve eğitim ile ilgili kanunlarda okul öncesi eğitimden bahsedilmesi önemini artırmıştır. Daha çok çocuğun okul öncesi eğitimden yararlanması, program geliştirme çalışmalarının hız kazanmasına neden olmuştur. Çocukluk döneminin en hızlı ve önemli olduğu bu yıllarda verilen eğitimin niteliğinin de artmaya başlaması, dünya ile benzer şekilde programlarda güncellemeler yapılması, programlarda devamlılığın sağlanması gibi önemli sonuçları da beraberinde getirmiştir. Bu makale ile ülkemizde okul öncesi eğitimde tarihsel süreçle ilgili bilgilerin bir araya getirilmesi, bazı sayısal bilgilerle niceliksel değişiklerin izlenmesi ve bundan sonraki çalışmalara da yararlı olması amaçlanmıştır.

2013 yılından bu yana uygulanan okul öncesi eğitim programı ile ilgili yapılan çalışmalar, programın çocuk merkezli, aktif öğrenmeyi destekleyen ve değerlendirme süreçlerinin önemini vurgulayan özellikler taşıdığını göstermektedir. Okul öncesi eğitim programı 2012 yılında düzenlenerek 2012-2013 eğitim öğretim yılında 10 pilot ildeki okullarda görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini değerlendirmek amacıyla yapılan çalışmada 73 okul öncesi öğretmeni yer almıştır. Likert tipi beş dereceli 53 maddeden oluşan anket ile analizler yapılmıştır. Sonuçta, programın öğrenci merkezli, esnek ve aktif öğrenme sağlayan program olarak değerlendirildiği, kazanım ve göstergelerin açık, anlaşılır ve amacına uygun olduğu, fiziksel yapı ve öğrenci sayısı nedeniyle sınıflarda öğrenme merkezleri oluşturmakta sorun yaşandığı, uygun zamanda yeterli hizmet içi sağlanmadığı, programa ve yapılan yeniliklere yönelik olumlu tutum sergilendiği saptanmıştır (Özsırkıntı vd., 2014).

Sapsağlam (2013), okul öncesi eğitim programlarının değerlendirme süreci ile ilgili yaptığı çalışma sonucunda değerlendirme sürecinin en çok önemsenmesi gereken konulardan biri olduğunu belirtmektedir. Ayrıca değerlendirmenin kapsamlı yapılması, eğitim sürecine çocukların aktif katılımı ve eğitim etkinlikleri sırasında doğru yöntem ve teknikleri kullanmasının önemli olduğunu belirtmektedir. Tüm bu gelişmeler ülkemizde okul öncesi eğitimin niteliğinin artmasına, erken çocukluk döneminde çocukların eğitim alma fırsatlarının oluşmasına önemli katkılar sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Akyüz, Y. (1996). Anaokullarının Türkiye’deki Kuruluş ve Gelişim Tarihçesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 132, 11-17.
- Başaran, İ.E. (1996). *Türkiye Eğitim Sistemi (3. baskı)*. Ankara: Yargıcı Matbaası.
- Demirel, Ö. (1992). Türkiye’de Program Geliştirme Uygulamaları. *H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7,27-43.
- Ergin, O. (1977). *Türk Maarif Tarihi (5.cilt)*. İstanbul: Eser Matbaası.
- Gürüz, K. (2008). Yirmibirinci Yüzyılın Başında Türk Milli Eğitim Sistemi. İstanbul: T.C. İş Bankası Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (1953). IV. Milli Eğitim Şurası Okul Öncesi Eğitim Komisyon Raporu. www.meb.gov.tr
- Milli Eğitim Bakanlığı, (1962). IV. Milli Eğitim Şurası Okul Öncesi Eğitim Komisyon Raporu. www.meb.gov.tr
- Milli Eğitim Bakanlığı, (1974). IX. Milli Eğitim Şurası Okul Öncesi Eğitim Komisyon Raporu. İstanbul: MEB Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (1981). X. Milli Eğitim Şurası Okul Öncesi Eğitim Komisyon Raporu. İstanbul: MEB Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (1988). XII. Milli Eğitim Şurası Okul Öncesi Eğitim Komisyon Raporu. İstanbul: MEB Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (1993). XIV. Milli Eğitim Şurası Okul Öncesi Eğitim Komisyon Raporu. İstanbul: MEB Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (1996). XV. Milli Eğitim Şurası Okul Öncesi Eğitim Komisyon Raporu. İstanbul: MEB Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2006). XVII. Milli Eğitim Şurası Okul Öncesi Eğitim Komisyon Raporu. www.meb.gov.tr
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2010). XVIII. Milli Eğitim Şurası Okul Öncesi Eğitim Komisyon Raporu. www.meb.gov.tr
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2014). XVIII. Milli Eğitim Şurası Okul Öncesi Eğitim Komisyon Raporu. www.meb.gov.tr
- Milli Eğitim Bakanlığı, (1989). Okul Öncesi Eğitim Programı. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (1994). Kreş, Anasınıfı, Anaokulu Programları. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2002). Okul Öncesi Eğitim Programı (36-72 Aylık Çocuklar İçin) Kitabı Ankara: MEB Yayınları.

- Milli Eğitim Bakanlığı, (2006). Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü Okul Öncesi Eğitim Programı (36-72 Aylık Çocuklar İçin) Kitabı. Ankara: MEB Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2013). Okul Öncesi Eğitim Programı. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB (1991ı). Dokuzuncu Milli Eğitim Şurası: 24 Haziran–4 Temmuz 1974: Öneriler, Raporlar. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi. , İl.
- MEB (1991i). Onuncu Milli Eğitim Şurası: 23–26 Haziran 1981: Öneriler, Konuşmalar, Raporlar. İstanbul Milli Eğitim Basımevi.
- MEB (1991k). Özel Eğitimle İlgili Mevzuat., Ankara: Milli Eğitim Basımevi. MEB (1991n). Birinci Özel Eğitim Konseyi. 13–15 Mayıs 1991. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB, (2018). Milli Eğitim Şuraları, <https://ttkb.meb.gov.tr/www/milli-egitim-suralari/dosya/12>, adresinden erişilmiştir, 15 Nisan 2018.
- Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, 26 Temmuz 2014 Cumartesi Resmî Gazete Sayı: 29072
- Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim (2018-2019). 18 Eylül 2019 tarihinde <https://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler> adresinden erişildi.
- Oktay, A. (1999). *Yaşamın Sibirli Yılları: Okul Öncesi Dönem (2.Baskı)*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Onur, B. (2005). *Türkiye’de Çocukluğun Tarihi*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Özsırkıntı, D., Akay, C., Yılmaz Bolat, E. (2014). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Programı Hakkındaki Görüşleri (Adana İli Örneği). *Abi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, Cilt 15, Sayı 1, Nisan 2014, Sayfa 313-331.
- Sapsağlam, Ö. (2013). Değerlendirme Boyutuyla Okul Öncesi Eğitim Programları(1952-2013). *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1, 1, 63-73.
- Şahin, E. (2005). *Okul Öncesi Eğitimi Öğretmen Adayları ve Öğretmenleri için Uygulama Kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Varış, F. (1988). Eğitimde Program Geliştirme Teori ve Teknikler (4. Baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları No: 157.